

Nr 350.

Av herrar **Hage** och **Englund**, *angående viss ändring i § 21 rege-
ringsformen.*

I en motion vid 1924 års riksdag (222/I) framfördes av herr Lindhagen det yrkandet, att lagrådet antingen måtte avskaffas eller ock att vissa förändringar i lagrådets arbetssätt skulle vidtagas. Konstitutionsutskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. I en reservation av herrar Larsson i Västerås, Ljunggren, G. W. Hansson, Engberg, Sävström, Borg och Andersson i Igelboda uttalades dock följande:

»Utskottet finner det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke den inskränkningen kunde ske i lagrådets befattning med lagförslagen, att dessas granskning bleve rent juridisk och lagteknisk, medan prövningen av deras materiella tillbörlighet förbehölles den lagstiftande makten. Även om gränsen mellan en dylik mera formell granskning och en materiell prövning i vissa fall kan vara svårbestämd, torde likväl starka skäl tala för att en sammanblandning av rent juridiska synpunkter och politiska i möjligaste mån undvikas, icke minst med hänsyn till önskvärdheten av att lagrådet fredas för varje misstanke att vare sig vilja eller kunna påverka lagstiftningen i viss riktning.»

Detta reservanternas uttalande godkändes av andra kammaren som en opinionsyttring mot lagrådets allt mera praktiserade metoder att ej blott yttra sig rörande en viss lagstiftnings juridiska och lagtekniska gestaltning utan även rörande behövligheten och lämpligheten av en viss lagreform eller tillkomsten av en viss lagstiftning. Andra kammarens majoritet sade alltså med detta uttalande bestämt ifrån, att man icke kunde gilla detta lagrådets uppträdande samt att lagrådet genom detsamma överskridit sin befogenhet.

Det är otvivelaktigt, att andra kammaren hade fullgoda skäl för att avgiva en sådan opinionsyttring, som den ovan nämnda, och det är att märka, att detta ständpunkttagande från kammarens sida åstadkoms i trots av att minoritetens talan under debatten bl. a. fördes av en så talangfull och gärna hörd talare som första lagutskottets ordförande herr Jacob Pettersson i Södertälje.

Det är också styrkt, att det ej var lagstiftarens mening, då lagrådet en gång skapades, att rådet skulle ha till uppgift att yttra sig rörande den rent *materiella* tillbörligheten av en viss lags tillkomst. Bestämmelserna i rege-
ringsformen säga, att »lagrådet tillkommer att avgiva utlåtande över de för-

slag till stiftande, upphävande, ändring eller förklaring av lagar eller författningar, vilka för sådant ändamål bliva av Konungen överlämnade». Den, som läser motiveringen för tillkomsten av dessa bestämmelser måste komma till den bestämda uppfattningen, att avsikten med bestämmelsernas tillkomst var den, att man avsåg att skapa ett organ för granskningen av den rent formella utformningen av lagarna. Det ofta förekommande ordet »laggranskning», insatt i det sammanhang i vilket det förekommer, giver stöd för ett dylikt antagande, och till yttermera visso säges i propositionen nr 37 vid 1908 års riksdag, att den laggranskning, som det här var fråga om att lägga över från högsta domstolen till lagrådet, avsåg att upprätthålla »enhet och konsekvens i lagstiftningen». I Nordisk Familjebok ordet »Lagråd» säger också märket Rld (professor C. A. Reuterskiöld) att Högsta domstolen, som före 1909 utövade lagrådets funktioner, oftast begränsade sin granskning till en teknisk-formell sådan, varemot lagrådet övergått till att verkställa prövningen av de föredragna förslagen både från reell och formell synpunkt. Då lagändringen år 1908—1909, genom vilken lagrådet tillkom, endast avsåg att överflytta laggranskningsarbetet från högsta domstolen till lagrådet och inget uttalande i det sammanhanget gjordes därom, att laggranskningen i och med detsamma skulle erhålla en annan karaktär, synes man kunna påstå, att lagrådets utvidgande av sin befogenhet skett mot lagstiftningens anda och mening.

Det intygades också i riksdagens andra kammare, vid frågans debatterande 1923, av en talare, som gått igenom de större lagar, som sedan lagrådets tillkomst varit föremål för dess överarbetning och granskning, att lagrådet under sin första tillvaro i allmänhet endast höll sig till den rent lagtekniska och formella sidan av laggranskningen, men att den sedan ofta givit sig ut på en verkligt materiell prövning av vissa lagförslag d. v. s. givit den lagstiftande församlingen råd om huru den borde ställa sig i den eller den rent politiskt betonade frågan, utan att det lagstiftande organet anmodat lagrådet att giva några råd i sådant avseende.

Det är icke nödvändigt att här framdraga några exempel, som bestyrka dessa påståenden, alldenstund dessa exempel redan förut framdragits i debatter och motioner i riksdagen. Det må i detta sammanhang endast erinras därom, att lagrådet i dagarna till svar på en remiss om arbetstidslagen givit sig in på frågan om åttatimmarslagens tillbörlighet beträffande små företag jämte en del andra politiska och nationalekonomiska spörsmål, för vilkas rätta bedömande en medlem av lagrådet säkerligen har mindre förutsättningar än personer, som genom sin föregående sysselsättning kvalificerats för att yttra sig i dylika frågor.

Från samtliga dessa utgångspunkter anse undertecknade, att det finnes skäl påyrka, att regeringsformen (§ 21) erhåller en sådan lydelse, att det tydligt säges ut, att den laggranskning, som här ovan berörts, icke syftar till att åstadkomma en *materiell* prövning av huruvida tillkomsten av en viss lag är

behövlig eller lämplig i den mån detta anses vara ett rent politiskt spörsmål, utan att nämnda granskning endast skall väsentligen utgå från rent *formella* och *lagtekniska* utgångspunkter.

Det hemställas alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av regeringsformen § 21, att det tydligt framgår, att lagrådets granskning av till detsamma remitterade lagförslag endast är avsedd att väsentligen vara av *formell* och *lagteknisk* natur.

Stockholm den 1 februari 1926.

Ernst Hage.

Ivar Englund.
